

HE 171/2001 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain sekä kuntoutusrahalain 14 ja 15 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan sairausvakuutuslakia ja kuntoutusrahalakia muutettavaksi siten, että sairauspäivärahan ja kuntoutusrahan määräytymisperusteita tarkistettaisiin pienituloisten, työllistyvien työttömien ja opiskelijoiden osalta. Päiväraha laskettaisiin kuten tähänkin saakka ensisijaisesti verotuksessa todetusta työtulosta. Esityksen mukaan päivärahan määräytymisperusteita tarkistettaisiin siten, että työllistyvien työttömien ja opiskelijoiden sairauspäivärahan ja kuntoutusrahan vähimmäismäärän suoja-aikaa pidennettäisiin sekä työeläkekuntoutuksessa olevien sairauspäiväraha korotettaisiin vas-

taamaan kuntoutusrahaa. Esityksessä ehdotetaan nykyään ilman päivärahaa jäävien päivärahauden ja työkyvyttömyyseläkekauden yhteensovittamista tarkistettavaksi siten, että tarveharkintainen sairauspäiväraha ja kuntoutusraha korvattaisiin 10,09 euron (60 markan) suuruisella sairauspäivärahan ja kuntoutusrahan vähimmäismäärällä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2002 tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2002.

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Hallitusohjelman tavoitteena on oikeudenmukainen ja kannustava, eheä Suomi sekä kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen lisäämällä kansalaisten osallisuutta, ehkäisemällä syrjäytymistä sekä huolehtimalla kansalaisten perusoikeuksien toteutumisesta. Hallituksen sosiaalipolitiikan lähtökohtana on pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan säilyttäminen. Tavoitteena on kehittyvä yhteiskunta, joka takaa kaikille mahdollisuuden oman elämänsä hallintaan ja aktiiviseen osallistumiseen. Keskeisenä painopistealueena on edistää toimia, joilla ehkäistään ja vähennetään vakavia köyhyysongelmia, syrjäytymistä ja huono-osaisuuden kasautumista. Köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisemisellä haetaan erityisesti ratkaisuja pitkäaikaistyöttömien, mielenterveys- ja päihdeongelmaisten, ylivelkaantuneiden ja heidän perheidensä kasautuviin elämänhallinta- ja toimeentulo-ongelmiin.

Hallitusohjelmassa korostetaan työn ensisijaisuutta ja ohjelman mukaan muun muassa sosiaaliturvaetuuksien uudistamista jatketaan siten, että työn vastaanottaminen on aina taloudellisesti kannattavaa. Sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan tarkoituksena on korvata lyhytaikaisesta alle vuoden kestävästä sairastumisesta aiheutuvaa ansiomenetystä. Henkilön työkyvyttömyyden jatkuessa sairausaikaisesta toimeentulosta huolehditaan työkyvyttömyyseläkkeellä. Tarkoituksena on, että päivärahatyypiset etuudet säilyisivät edelleen ensisijaisina eläkkeisiin nähden.

Opiskelijoiden toimeentuloturva on lähtökohtaisesti järjestetty opintotukijärjestelmän ja työttömien työttömyysturvajärjestelmän kautta. Hallituksen esitykseen sisältyvällä ehdotuksella sairausvakuutuksen päivärahajärjestelmän määräytymisperusteita tarkistettaisiin muun muassa opiskelijoiden, työllistyvien työttömien, työeläkekuntoutujien, pienituloisten ja tulottomien vakuutettujen sairausaikaisen toimeentuloturvan osalta.

2. Nykytila

Sairauspäiväraha

Sairauspäivärahan tavoitteena on korvata vakuutetun ansionmenetystä ajalta, jona hän on estynyt työstään sairaudesta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi. Etuus on tarkoitettu korvaamaan alle vuoden kestävästä sairaudesta johtuvaa ansionmenetystä.

Sairauspäivärahaan on sairausvakuutuslain (364/1963) mukaan oikeus Suomessa asuvalla 16-64-vuotiaalla vakuutetulla, joka on sairautensa vuoksi kykenemätön tekemään tavallista työtään tai työtä, joka on siihen läheisesti verrattavaa. Päivärahaa maksetaan sekä toisen palveluksessa työ- ja virkasuhteessa olevalle että omaa työtään tekeväälle vakuutetulle. Päivärahan maksu päättyy sen kalenterikuukauden loppuun, jona vakuutettu täyttää 65 vuotta.

Päivärahan saaminen edellyttää lisäksi sairausvakuutuslain 15 §:n mukaan niin sanotun työedellytyksen täyttymistä. Laissa säädetty työedellytys täyttyy, jos vakuutettu ei ole työkyvyttömyyden alkamista edeltänyttä kolmen kuukauden aikaa ollut omasta syystään vailla omaa tai toisen työtä. Omana työnä pidetään vakuutetun omassa tai perheenjäsenensä yrityksessä, liikkeessä, ammatissa tai maa-, metsä-, koti- tai muussa taloudessa suorittamaa työtä, itsenäistä tieteellistä työtä sekä päätointa vastaavaa opiskelua oppilaitoksessa tai ammattikursseilla. Päivärahaoikeus on myös siinä tilanteessa, jos vakuutettu on ollut työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa tai sapattivapaalla, vuorotteluvapaalla tai sitä vastaavalla työehtosopimukseen tai vastaavaan järjestelyyn perustuvalla virkavapaalla omasta työstään.

Oikeus sairauspäivärahaan alkaa, kun sairaus on kestänyt sairastumispäivän lisäksi yhdeksän arkipäivää. Päivärahaa maksetaan enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jota seuraavan kuukauden aikana päivärahan suorituspäivien lukumäärä nousisi 300 päivään. Mainitun enimmäisajan täytyttyä päivärahaoikeus voi alkaa uudelleen saman sai-

rauden perusteella, kun vakuutettu on ollut työkykyinen yhtäjaksoisesti vuoden ajan.

Sairausvakuutusjärjestelmän avulla huolehditaan lyhytaikaisen sairauden aiheuttamista ansionmenetyksistä. Vakuutetun työkyvyttömyyden jatkuessa yli vuoden hänen toimeentulostaan huolehditaan työkyvyttömyyseläkkeellä. Eläketurvasta Suomessa huolehditaan pääsääntöisesti joko työeläke- tai kansaneläkejärjestelmän kautta. Työeläkejärjestelmän tarkoituksena on turvata työssäoloaikaisten ansioiden perusteella henkilön työkyvyttömyysturva. Vastaavasti kansaneläkejärjestelmällä turvataan vähimmäiseläketurva niille henkilöille, jotka ovat vailla työtuloja tai joilla on pieni työeläke.

Kansaneläkelain 39 §:n 3 momentin perusteella oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen alkaa aikaisintaan sen kuukauden alusta, jota edeltäneen kuukauden aikana henkilöllä olisi viimeksi ollut oikeus sairauden, vian tai vamman perusteella sairausvakuutuslain 15 §:n 1 tai 3 momentin nojalla päivärahaan. Jos oikeutta päivärahaan ei ole, oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen alkaa vasta, kun sairausvakuutuslain 19 §:ssä tarkoitettua aikaa vastaava aika eli niin sanottu laskennallinen enimmäissuoritus aika on päättynyt. Laskennallinen enimmäissuoritus aika lasketaan pääsääntöisesti noudattaen päivärahan määräytymisperusteita. Laskennalliseen enimmäissuoritus aikaan luetaan aika siitä lukien, jolloin työkyvyttömyys on lääkärinlausuntojen mukaan alkanut.

Laskennallisen enimmäissuoritusajan määrittäminen tulee kysymykseen myös tilanteissa, joissa vakuutetulla ei ole oikeutta sairauspäivärahaan. Päivärahaoikeus puuttuu muun muassa vakuutetulta, jota ei ole pidettävä sairausvakuutuslain 14 §:n nojalla työkyvyttömänä tai jos hän ei täytä mainittua työedellytystä. Lisäksi päivärahaoikeus puuttuu vakuutetulta tilanteessa, jossa päivärahan suorittamisen enimmäisaika on täyttynyt ja työkyvyttömyys alkaa saman sairauden perusteella ennen kuin vuosi on kulunut tämän edellisen työkyvyttömyyden päättymisestä.

Sairauspäivärahan määrä

Sairauspäivärahan tarkoituksena on korvata vakuutetulle sairaudesta aiheutunutta ansi-

onmenetystä. Sairausvakuutuslain mukainen päiväraha määräytyy vakuutetun työtulojen perusteella. Tämä sairausvakuutuksen työtulo käsite on määritelty sairausvakuutuslain 16 §:ssä. Työtulolla tarkoitetaan työ- ja virkasuhteesta saatua palkkatuloa ja siihen verrattavaa henkilökohtaista tuloa sekä yrittäjien eläkelain ja maatalousyrittäjien eläkelain mukaista kunkin vuoden työtuloa. Työtuloksi ei kuitenkaan katsota rojalteja, suorituksia henkilöstörahaan, käteistä voittopalkkiota, voitonjakoa eikä tuloverolain 66 §:ssä tarkoitettua työsuhdeoption käyttämisestä syntyvää etua tai sellaista työsuhteeseen perustuvaa suoritusta, joka määräytyy yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella.

Sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha vahvistetaan ensisijaisesti sairausvakuutuslain 16 §:n ja sairausvakuutusasetuksen 9 §:n perusteella työkyvyttömyyden alkamista edeltäneenä vuonna toimitetussa verotuksessa todettujen työtulojen perusteella. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vuonna 2002 alkaneen työkyvyttömyyden perusteella maksettava sairauspäiväraha määräytyy vuonna 2000 ansaittujen työtulojen perusteella. Vakuutetun pyynnöstä päiväraha voidaan määrätä sairausvakuutuslain 17 §:n ja sairausvakuutusasetuksen 10 §:n perusteella työkyvyttömyyden alkamista edeltäneiden kuuden kuukauden tulojen perusteella. Edellytyksenä on, että vakuutetun todelliset tulot ovat olleet jatkuvasti olennaisesti eli vähintään 20 prosenttia suuremmat kuin verotuksen mukaiset työtulot. Mikäli vakuutettu on menettänyt työtulojaan sairauden, työttömyyden tai muun vastaavan syyn vuoksi, voidaan päivärahan perusteeksi ottaa työtulot myös mainittua kuutta kuukautta pidemmältä ajalta. Vuonna 2001 pienin maksettava työtuloihin perustuva päiväraha on 2,2 euroa (13,10 markkaa) päivältä, johon vakuutetulla on oikeus 945,22 euron (5 620 markan) vuosityötuloilla. Vuosityötulon jäädessä alle mainitun määrän, päivärahaa ei makseta.

Sairausvakuutuslain 18 a §:ssä on erityissäännökset työttömien, opiskelijoiden ja kuntoutuksessa olleiden vakuutettujen sairauspäivärahan osalta. Vakuutettu, joka on työkyvyttömyyttä edeltäneen kuukauden aikana saanut työttömyyspäivärahaa, työmark-

kinatukea, koulutustukea työvoimakoulutuksen aikana tai opintotukilain mukaista opintorahaa tai aikuisopintorahaa, on oikeutettu saamaan sairauspäivärahana vähintään 86 prosenttia saamansa etuuden määrästä. Koska sairauspäivärahaa maksetaan kuudelta päivältä viikossa ja työttömyysetuuksia viideltä päivältä, sairauspäiväraha muodostuu viikkoa kohden laskettuna samansuuruiseksi kuin työttömyysetuus. Lisäksi vakuutetulla, joka on työkyvyttömyyden alkamista edeltäneiden kuuden kuukauden aikana ollut kuntoutuksessa, on puolestaan oikeus vähintään kuntoutusrahain mukaisen kuntoutusrahan suuruiseen päivärahan. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon kuntoutusrahain 15 §:ssä tarkoitettua korotusta.

Jos vakuutetun työtulot vuonna 2001 ovat 943,53 euroa (5.610 markkaa) tai sen alle vuodessa, sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa ei makseta lainkaan, vaikka vakuutettu muutoin täyttäisi päivärahan saamisen edellytykset. Tällaisessa tapauksessa vakuutetulle voidaan kuitenkin maksaa sairausvakuutuslain 18 b §:n perusteella 60 päivää kestäneen työkyvyttömyyden jälkeen tarveharkintaista sairauspäivärahaa, joka on enintään 10,09 euroa (60 markkaa) päivältä. Tarveharkintaisten päivärahan määrään vaikuttavat vakuutetun omat kuukausitulot kokonaisuudessaan ja puolet puolison 235,46 euroa (1400 markkaa) kuukaudessa ylittävistä tuloista. Tarveharkintaista päivärahaa ei makseta, jos puolison tulot ylittävät 740,03 euroa (4400 markkaa) kuukaudessa.

Kuntoutusraha

Kuntoutusrahain mukaisen kuntoutusrahan tarkoituksena ei ole pelkästään korvata menetettyä ansiota, vaan myös turvata kuntoutuksen toteutuminen. Kuntoutuksen ajalta maksetaan kuntoutusrahaa, jos kuntoutuksen tavoitteena on työelämässä pysyminen, sinne palaaminen tai työelämään tulo. Kuntoutusrahaa maksetaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutuksessa olevien lisäksi myös henkilöille, joiden kuntoutus perustuu muun muassa kansanterveyslakiin, erikoissairaanhoidolakiin, työterveyshuoltolakiin ja vammaispalvelulakiin.

Kuntoutusrahaa maksetaan 16-64-vuoti-

aalle Suomessa asuvalle, joka on estynyt tekemästä työtään kuntoutuksen vuoksi. Kuntoutusraha on pääsääntöisesti sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan suuruinen ja sitä voidaan maksaa sairauspäivärahan tavoin tarveharkintaisena tulottomalle tai pienituloiselle kuntoutujalle. Työttömän ja opiskelijan kuntoutusrahaa koskeva 15 §:n erityissäännös vastaa sisällöltään sairausvakuutuslain 18 a §:ää. Jos kuntoutuja on saanut kuntoutusrahakautta edeltäneen kuukauden aikana työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea, opintorahaa tai aikuisopintotukea, hänen kuntoutusrahansa on vähintään 86 prosenttia tästä etuudesta korotettuna 10 prosentilla.

3. Nykytilan arviointi

Sairausvakuutusjärjestelmän ja eläkejärjestelmien yhteensovitus eläkkeensaajan osalta perustuu 1980-luvun ratkaisuihin, jolloin kansaneläkkeet ja sairauspäivärahat tulivat työeläkkeiden tapaan veronalaiseksi tuloksi. Pääsääntönä oli, että henkilö sai noin vuoden ajan ansioihin suhteutettua sairauspäivärahaa ja sen jälkeen työeläkettä tai kansaneläkettä. Työeläke voidaan maksaa myös osatyökyvyttömyyseläkkeenä, minkä vuoksi työeläkettä on ollut mahdollista hakea ilman edeltävää sairausvakuutuksen päivärahakautta. Työeläkkeen saamisen edellytyksenä on toisin kuin kansaneläkkeen, että työkyvyttömyyden voidaan arvioida jatkuvan vähintään vuoden ajan.

Vuoteen 1996 saakka tulottomille ja pienituloisille vakuutetuille voitiin maksaa vähimmäispäivärahaa. Vähimmäispäiväraha poistettiin vuoden 1996 alusta voimaan tulleella sairausvakuutuslain muutoksella (1500/1996). Eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi mainittua muutosta koskevaa hallituksen esitystä käsitellessään, että sairaus- ja toimeentuloturvan poistaminen alle 840,94 euroa (5000 markkaa) vuodessa ansaitsevilta merkitsisi sairauden pitkittyessä hallitusmuodon 15 a §:ssä tarkoitettua perustoimeentulon puuttumista. Perustuslakivaliokunnan kannanoton seurauksena sairausvakuutuslakiin säädettiin 18 b §:n mukainen tarveharkintainen sairauspäiväraha vakuutetun välttämättömän toimeentulon turvaami-

seksi.

Sairausaikaisen toimeentulon kannalta ongelmalliseksi ovat muodostuneet ne tilanteet, joissa osa vakuutetuista on sairastuttuaan jäänyt sairausvakuutusjärjestelmän ja eläkejärjestelmien yhteensovitukseen perustuvan sairausvakuutuslain mukaisen laskennallisen enimmäisajan vuoksi lähinnä toimeentulotuen varaan. Vakuutettu, joka on sairausvakuutuslain 14 §:n perusteella työkyvytön, voi jäädä sairauspäivärahan suuruuden määräytymistä koskevien säännösten vuoksi ilman päivärahaa. Tällainen tilanne saattaa syntyä silloin, kun vakuutettu on ollut kaksi tai jopa kolme vuotta lähes kokonaan vailla työtuloja eikä hän ole ennen sairastumistaan saanut työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea, opintorahaa tai muita sairausvakuutuslain 18 a §:ssä tarkoitettuja etuuksia.

Todetun enimmäisajan vuoksi niin sanotut nollapäivärahaongelmat kohdistuvat lähinnä henkilöihin, joilla käytännössä ei ole mahdollisuutta saada tarveharkintaista päivärahaa. Kuvatun kaltaiseen tilanteeseen saattaa joutua muun muassa pitkäaikaistyötön, joka on saanut työttömyyspäivärahaa enimmäisajan ja sen jälkeen työmarkkinatukea 180 päivältä, ja joka ei ole ennen sairastumistaan saanut työmarkkinatukea puolison tulojen vuoksi. Vastaava koskee myös aikaisempaa työhistoriaa vailla olevaa vakuutettua. Sairauspäivärahaa ei saa myöskään vanhempainvapaalla tai hoitovapaalla oleva vakuutettu, jolla ei ole ollut verotuksessa vahvistettuja työtuloja tai sen jälkeen, taikka opiskelija, jonka opinnot ovat pitkittyneet niin, ettei hänellä ole oikeutta opintotukeen ja jolla ei ole verotuksessa vahvistettuja työtuloja. Sairauspäivärahaa ei kerry maksettavaksi myöskään itsenäistä tieteellistä työtä verovapaan apurahan turvin tekeväälle tutkijalle, jolla ei ole verotuksessa todettuja työtuloja.

Vakuutettu jää sairausvakuutuksen korvausjärjestelmän ulkopuolelle myös siinä tilanteessa, jos hän on ollut sairausvakuutuslain 15 §:n tarkoittamalla tavalla omasta syystään vailla omaa tai toisen työtä koko kolmen kuukauden ajan eli niin sanotun työedellytyksen puuttuessa. Käytännössä vakuutetun ei ole katsottu olleen omasta syystä vailla työtä, jos hän on ollut työttömänä

työnhakijana työvoimatoimistossa. Siten jo hyvin lyhytaikainen työssäolo tai työnhakijana olo työkyvyttömyyttä edeltäneiden kolmen kuukauden aikana oikeuttaa sairauspäivärahaan.

Yritystoimintaa harjoittavien osalta sairausaikaiseen toimeentuloturvaan liittyneet ongelmat on korjattu 1.7.2001 lukien voimaan tulleella sairausvakuutuslain muutoksella (511/2001). Maatalousyrittäjän ja muun yrittäjän sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan perusteena käytetään verotuksessa vahvistetun ansiotulon sijasta yrittäjäeläkevakuutuksessa vahvistettua työtuloa. Tämän muutoksen tavoitteena on ollut turvata yritystoimintaa harjoittavalle henkilölle sellainen lyhytaikaisesta sairaudesta aiheutuneen työkyvyttömyyden turva, joka tasoltaan vastaa mahdollisimman hyvin työkyvyttömyyden johdosta menetettyä työpanosta ja siitä saamatta jäänyttä tuloa.

Kuntoutusrahan osalta tilanteet, joissa kuntoutuja voi jäädä ilman kuntoutusrahaa liittyvät pääsääntöisesti lääkinnälliseen kuntoutukseen. Ammatillisen kuntoutuksen ajalta oikeus vähimmäiskuntoutusrahaan on turvattu. Syyskuun alusta 2001 voimaan tulleen kuntoutusrahain 17 §:n muutoksen (195/2001) perusteella vähimmäisturva koskee kaikkea ammatillista kuntoutusta ja on määrältään 374,50 euroa (2 227 markkaa) kuukaudessa.

4. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Yleistä

Esitys on osa laajempaa toimenpideohjelmaa, jolla hallitus pyrkii ehkäisemään ja vähentämään köyhyys- ja syrjäytymisongelmia. Hallitusohjelman mukaan tukijärjestelmiä tulisi kehittää siten, että työn tekeminen ja vastaanottaminen parantaa aina vakuutetun taloudellista asemaa. Esityksellä säilytettäisiin kuitenkin sairausvakuutuksen ja eläkejärjestelmän tehtävänjako ennallaan ja esityksellä toteutettaisiin hallitusohjelmassa aiemmin ollutta tavoitetta, että lyhytaikaisesta työkyvyttömyydestä ei suoriteta korvausta, jos vakuutetun toimeentulo on perustunut

muuhun kuin ansiotyöhön.

Työllistyvien työttömien ja opiskelijoiden sairauspäivärahan ja kuntoutusrahan määräytyminen

Sairausvakuutuslain 18 a §:n 1 momentin säännöksen tarkoituksena on turvata työttömille vakuutetuille vähintään työttömyys-etuuden suuruinen toimeentulo myös työkyvyttömyysaikana. Käytännössä on ilmaantunut tilanteita, joissa työttömät vakuutetut ovat sairastuessaan jääneet kokonaan ilman toimeentuloturva tai turvan taso on jäänyt hyvin matalaksi. Näissäkin tilanteissa sairauspäiväraha määräytyy ensisijassa pääsäännön mukaisesti verotuksessa todettujen työtulojen perusteella. Päivärahan perusteena olevien työtulojen puuttuessa työttömänä oleva vakuutettu, joka sairastuu hyvin pian eli kuukauden kuluessa työn aloittamisen jälkeen, voi saada sairauspäivärahaa saamansa työttömyys-etuuden perusteella. Mikäli vakuutettu on ehtinyt olla ennen sairastumistaan yli kuukauden ajan työssä, hänen sairauspäivärahansa määräytyy verotuksessa todettujen työtulojen perusteella taikka työkyvyttömyyttä edeltäneen kuuden kuukauden aikana saatujen tulojen perusteella. Jos työllistyneen vakuutetun työssäolo ei ole kestänyt kovin pitkään, mutta kuitenkin yli kuukauden, hänen työtulonsa jää vähäiseksi ja siten päivärahan taso matalaksi. Esityksessä ehdotetaan työttömyys-etuuden perusteella määrättyä sairauspäivärahan suoja-aikaa pidennettäväksi kuukaudesta neljään kuukauteen, jotta vakuutetun sairausajan toimeentuloturva ei heikkenisi työttömänä olleen vakuutetun työllistyessä.

Työllisyysasetuksen 9 luvun mukaan työttömälle työnhakijalle voidaan ammatillisten valmiuksien parantamiseksi ja ylläpitämiseksi myöntää työllistämistukea toimeentulon turvaamiseksi sinä aikana, jona hän on työharjoittelussa työpaikalla. Sairausvakuutuslain 18 a §:n 1 momentin luettelo etuuksista, joiden perusteella päiväraha voidaan määrätä, on tyhjentävä. Näin ollen työllisyysasetuksen mukaisten etuuksien perusteella sairauspäivärahaa ei voida määrätä. Kuvatun epäkohdan korjaamiseksi esityksessä ehdotetaan, että sairausvakuutuslain

18 a §:n luetteloon etuuksista, joiden perusteella päiväraha voidaan määrätä, lisättäisiin työllisyysasetuksen 9 luvun tarkoittama työllistämistuki. Muutoksen tarkoituksena olisi saattaa aktiivisesti työelämään pyrkivät työttömät sairauspäivärahan suhteen samaan asemaan kuin yhtäjaksoisesti työttömänä olevat.

Vastaavasti opiskelijan sairausajan toimeentuloturvaan liittyvää suoja-aikaa esitetään pidennettäväksi kuukaudesta neljään kuukauteen. Tällöin esimerkiksi opintotuen keskeytyminen kesäloman ajaksi ei heikentäisi vakuutetun sairausajan toimeentuloturva. Lisäksi opiskelijan sairauspäivärahan ja kuntoutusrahan määräytymisperusteita muutettaisiin siten, että sairauspäiväraha ja kuntoutusraha olisi vähintään opintotukilain mukaisen opintorahan tai aikuisopintorahan suuruinen.

Vastaavat muutokset esitetään tehtäväksi myös kuntoutusrahaksi, jotta kuntoutusraha määräytyisi edelleen vastaavien perusteiden mukaan kuin sairauspäiväraha.

Työeläkekuntoutajat

Työeläkekuntoutuja voi jäädä kokonaan vaille toimeentuloturva, jos hän tulee työkyvyttömäksi kesken kuntoutusjakson. Ammatillinen kuntoutus saattaa kestää useita vuosia ja opiskelun loppuvuosina kuntoutuja ei ole enää sellaisia verotuksessa todettuja työttömiä, jotka voitaisiin ottaa sairauspäivärahan perusteeksi. Kuntoutusrahaa kuntoutusrahain nojalla saaneen sairauspäiväraha on suojattu sairausvakuutuslain 18 a §:n 3 momentin perusteella kuuden kuukauden ajaksi. Voimassa olevia säännöksiä esitetään tarkistettavaksi siten, että työeläkekuntoutujan sairauspäiväraha olisi vähintään työeläkelakien mukaisen kuntoutusrahan kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa. Tämä edellyttää, että vakuutettu on päivärahan alkamista edeltäneen kuuden kuukauden aikana saanut työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa. Tarkoituksena on, ettei kuntoutukseen osallistuvan henkilön sairastuminen johtaisi sairausajan toimeentuloturvan menettämiseen.

Sairauspäivärahan ja kuntoutusrahan vähimmäismäärä

Esityksessä ehdotetaan, että sairausvakuutuslain 18 b §:n mukaisesta tarveharkintaisesta sairauspäivärahasta luovuttaisiin. Tämän mukaisesti esityksen perusteella vakuutetuilla olisi aina oikeus vähintään 10,09 euron (60 markan) suuruiseen sairauspäivärahaan sen jälkeen, kun työkyvyttömyys on kestänyt vähintään 55 päivää. Sosiaaliturvasta saadut kokemukset osoittavat, ettei lyhytaikaisen sairauden aikana synny olennaista toimeentulon menetystä. Esityksen mukaan vähimmäismääräinen sairauspäiväraha alkaisi lähes viikkoa aikaisemmin kuin nykyisin voimassa oleva tarveharkintainen päiväraha.

Sairauspäiväraha määräytyisi edelleen ensisijassa työtulojen ja 18 a §:ssä mainittujen etuuksien perusteella. Jos vakuutetulle ei edellä mainituilla perusteilla kertyisi päivärahaa maksettavaksi, vakuutetulla olisi oikeus vähintään 10,09 euron päivärahaan työkyvyttömyyden kestänyt 55 päivää. Mikäli vakuutetulla on oikeus sairauspäivärahaan, mutta sen määrä jää alle 10,09 euron (60 markan), hänen päivärahan määrä nousisi ehdotuksen mukaan työkyvyttömyyden kestänyt 55 päivää mainitun vähimmäispäivärahan tasolle.

Esityksen mukaan vähimmäismääräiseen päivärahaan olisivat oikeutettuja myös ne vakuutetut, joilta puuttuu sairausvakuutuslain 15 §:n tarkoittama työedellytys. Tällöin sairausvakuutuslain mukaan työedellytystä vailta olevat vakuutetut tulisivat sairausvakuutuksen päivärahajärjestelmän piiriin pääsääntöisesti työkyvyttömyyden kestänyt 55 päivää. Päiväraha olisi tällöin aina vähimmäismäärän suuruinen.

Esityksen mukaan vakuutettu voisi saada päivärahan vähimmäismäärän sairausvakuutuslain 19 §:n 1 momentin tarkoittaman omavastuuajan jälkeen edellytyksellä, että vakuutetun työkyvyttömyyden voidaan päätellä jatkuvan vähintään sairausvakuutuslain mukaisen enimmäisajan. Sairausvakuutuslain mukainen omavastuu aika on sairastumispäivä ja sitä seuraavat yhdeksän arkipäivää.

Vastaavasti ehdotetaan, että kuntoutusrahalaissa säädettäisiin sairauspäivärahan vähimmäismäärän suuruudesta vähimmäiskun-

toutusrahasta.

5. Esityksen vaikutukset

5.1. Taloudelliset vaikutukset

Esityksessä ehdotettujen sairauspäivärahan määräytymisperusteiden tarkistaminen lisäisi sairausvakuutuksen menoja. Sairausvakuutuksen rahoitukseen osallistuvat työnantajat, vakuutetut ja valtio. Lisäksi valtio takaa taakuosuorituksellaan sairausvakuutuksen rahoituksen riittävyden. Sairausvakuutusrahaston rahoitustilanne huomioon ottaen kustannusten lisäys sairausvakuutuksen päivärahamenoissa jää kokonaisuudessaan valtion rahoitettavaksi.

Sairausvakuutuksen sairauspäivärahan ja kuntoutusrahan määräytymisperusteiden muuttaminen esitetyin tavoin työllistyvien työttömien, opiskelijoiden ja kuntoutujien osalta lisäisi sairausvakuutuksen menoja arviolta noin 2,9 miljoonalla eurolla (17 miljoonalla markalla). Vastaavasti työeläkekuntoutujien osalta ehdotetut muutokset lisäisivät päivärahamenoja noin 0,5 miljoonalla eurolla (3 miljoonalla markalla) ja lisäksi ilman päivärahaa jääneiden vakuutettujen osalta ehdotettu tarveharkintaisen päivärahan korvaaminen vähimmäismääräisellä päivärahalla lisäisi sairausvakuutuksen menoja 5,9 miljoonalla eurolla (35 miljoonalla markalla).

Edellä esitetyt muutokset lisäisivät vuositasolla arvioituna sairausvakuutuksen menoja 9,25 miljoonalla eurolla (55 miljoonalla markalla). Esitykseen sisältyvät muutokset on ehdotettu tulemaan voimaan huhtikuun alusta 2002 lukien, minkä vuoksi vuonna 2002 esityksestä aiheutuvat lisämenot olisivat arviolta 7 miljoonaa euroa (41,6 miljoonaa markkaa).

5.2. Vaikutukset etuudensaajiin

Sairauspäivärahan ja kuntoutusrahan määräytymisen perusteiden tarkistaminen laajentaisi työllistyvien työttömien, opiskelijoiden, kuntoutujien ja pienituloisten tai tulottomien vakuutettujen sairaus- ja kuntoutusaikaisen toimeentuloturvan kattavuutta. Sairausvakuutuslain mukaisten sairauspäivärahojen määräytymisperusteiden muuttaminen

esityksessä ehdotetuin tavoin merkitsisi sairausvakuutuslain mukaisen sairausajan toimeentuloturvan kattavuuden paranemista, sillä päivärahaajärjestelmän piiri laajenisi koskemaan aikaisempaa laajemmin muun muassa työllistyviä työttömiä, opiskelijoita, kuntoutujia sekä pienituloisia ja tulottomia vakuutettuja. Ehdotuksella turvattaisiin vakuutetuille myös vuotta lyhyemmältä ajalta vähintään 10,09 euron (60 markan) suuruinen vähimmäistoimeentuloturva. Oikeus vähimmäismääräiseen päivärahaan sairauden perusteella ei olisi enää tarveharkintaisen päivärahan tavoin riippuvainen perheen taloudellisesta asemasta. Sama koskisi myös kuntoutusrahaa.

Voimassa olevien säännösten mukaan päivärahaa ei makseta vakuutetuille, joiden vuosityötulot jäävät alle 945,22 euron (5 620 markan). Vakuutetulla on oikeus työtulojen perusteella sairauspäivärahaan 945,22 euron (5 620 markan) vuosityötuloilla, jolloin päivärahan määräksi tulee 2,2 euroa (13,10 markkaa) ja 10,09 euron (60 markan) suuruinen sairauspäiväraha kertyy noin 4 541 euron (27 000 markan) vuosityötuloilla. Esityksen mukaan kaikilla olisi oikeus vähintään 10,09 euron (60 markan) suuruiseen sairauspäi-

värahaan 55 päivää kestäneen työkyvyttömyyden jälkeen. Mikäli työkyvyttömyyden voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, oikeus mainitun suuruiseen sairauspäivärahaan alkaa sairastumispäivää seuranneen 9 arkipäivän jälkeen. Vuonna 2000 sairauspäivärahaa hakeneista 10 000 vakuutetulla vuosityötulot olivat alle 4 541 euroa (27 000 markkaa) ja työtulojen puuttumisen tai muun syyn vuoksi ilman päivärahaa jäi 3 000 vakuutettua. Esitys parantaisi tosiasiallisesti pienituloisten ja tulottomien sairausajan toimeentuloturva. Tähän ryhmään voidaan arvioida kuuluvan 13 000 vakuutettua.

6. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen ja työmarkkinajärjestöjen kanssa.

7. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy valtion vuoden 2002 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Sairausvakuutuslaki

4 a §. Säännökseen ehdotetaan tehtäväksi muuttuneen lainsäädännön johdosta tekninen tarkistus. Laki, johon säännöksessä viitataan, on kumottu 1.9.2001 voimaan tulleella ihmisen elimien ja kudoksien lääketieteellisestä käytöstä annetulla lailla (101/2001). Uuden lain 18 §:n 2 momentin säännös oikeudesta päivärahaan vastaa sisällöltään kumotun lain 11 §:n 2 momentin säännöstä, eikä näin ollen päivärahan myöntämiskäytäntö muutu.

18 a §. Sairausvakuutuslain 18 a §:n 1 momentin säännöksen tarkoituksena on tur-

vata ennen työkyvyttömyyttä työttömänä olleelle vakuutetulle vähintään hänelle maksettua työttömyysturvaetuutta vastaava toimeentulo myös työkyvyttömyysaikana. Jos työn aloittamisesta on työkyvyttömyyden alkaessa kulunut enintään kuukausi, sairauspäivän suuruuden määrittämisessä voidaan käyttää perusteena vakuutetulle aiemmin maksettua, säännöksessä mainittua työttömyysturvaetuutta. Jos vakuutettu on ehtinyt olla työssä yli kuukauden ajan ennen työkyvyttömyyden alkamista, ei säännöstä voida soveltaa. Tällöin sairauspäiväraha määräytyy joko verotuksessa todettujen työtulojen tai ennen sairastumista saatujen työtulojen perusteella, ja jää usein vähäiseksi. Jotta työ-

elämään hakeutuneelle maksettava sairauspäiväraha ei jäisi alhaisemmaksi kuin mitä hänelle olisi maksettu, jos hän olisi edelleen saanut työttömyysturvaetuutta, säännöksessä mainittua kuukauden aikaa ehdotetaan pidentettäväksi neljään kuukauteen. Tuossa ajassa työtuloja voidaan arvioida kertyvän siten, että niiden perusteella määräytyvä sairauspäiväraha vastaa työmarkkinatuen perusteella määrättävää sairauspäivärahaa.

Samalla ehdotetaan, että turvan tason varmistamiseksi nykyisessä säännöksessä tyhjentävästi lueteltuihin etuuksiin lisättäisiin työllistämistuki, jota työttömälle työnhakijalle voidaan työllisyysasetuksen (1363/1997) 9 luvun perustella myöntää sinä aikana, jona hän on työharjoittelussa työpäikällä.

Samassa yhteydessä ehdotetaan myös säännöksen alkuosan sanamuotoa tarkistettavaksi vastaamaan säännöksen tarkoitusta ja tähänastista soveltamiskäytäntöä.

Myös opiskelun jälkeen työhön hakeutuneelle on haluttu turvata vähintään opiskelun aikainen toimeentulotaso tilanteessa, jossa työkyvyttömyys alkaa lyhyen työskentelyn jälkeen. Ilman erillistä sääntelyä päiväraha määräytyisi tällöinkin joko verotuksen työtulojen tai lyhyen työssäolon ansioiden mukaan, ja jäisi usein alhaiseksi. Tämän vuoksi opinto- ja aikuisopintorahaa saaneille maksettavasta sairauspäivärahasta on sairausvakuutuslain 18 a §:n 2 momentissa säännös. Jos vakuutettu on saanut opintotukilain mukaista opinto- tai aikuisopintorahaa kuukauden aikana ennen päivärahan alkamista, sairauspäivärahan suuruus vastaa tasoltaan vakuutetun saamaa etuutta. Tähän säännökseen ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutos kuin 1 momenttiin, eli kuukausi ehdotetaan pidentettäväksi neljäksi kuukaudeksi. Lisäksi momenttia ehdotetaan muutettavaksi päivärahan määräytymisperusteiden osalta siten, että päivärahan määrä olisi vähintään sen perusteena olevan opintotuen tasoinen.

Jos vakuutettu on päivärahan alkamista edeltävän kuuden kuukauden aikana saanut kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa, päiväraha on lain 18 a §:n 3 momentin mukaan vähintään mainitun etuuden suuruinen. Tarkoituksenmukaista on, että päivärahan suuruus määräytyy vastaavalla tavalla myös

silloin, kun vakuutettu on saanut kuntoutuksen ajalta työeläkelainsäädäntöön perustuvaa kuntoutusrahaa. Säännökseen ehdotetaan lisäksi tämän mahdollistava viittaus. Kun vakuutettu on saanut kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa, päivärahan suuruutta määrättäessä ei oteta huomioon kuntoutusrahalain mukaista 10 prosentin korotusta, joka on tarkoitettu kannustamaan aktiivista kuntoutukseen osallistumista. Vastavasti säännökseen lisättäväksi ehdotettuihin säädöksiin perustuvaa 33 prosentin korotusta ei otettaisi huomioon.

18 b §. Päivärahan suuruus määrätään sairausvakuutuslain pääsääntöjen mukaan joko viimeksi toimitetussa verotuksessa todettujen työtulojen perusteella tai työkyvyttömyyttä edeltäneiden työtulojen perusteella. Esimerkiksi vuonna 2002 päiväraha määräytyy vuoden 2000 työtulojen perusteella. Jos kuitenkin vakuutetun työtulot ovat olleet välittömästi ennen työkyvyttömyyttä olennaisesti suuremmat, päiväraha voidaan määrätä näiden niin sanotun kuuden kuukauden tulojen perusteella. Päivärahaa ei makseta lainkaan, jos työtulot alittavat laissa mainitun vähimmäismäärän (945,22 euroa vuonna 2001). Pienin maksettava päiväraha on näin ollen 2,2 euroa (13,10 markkaa). Sairausvakuutuslain 18 a §:ssä on erityisäännöksiä päivärahan määräämiseksi silloin, kun vakuutettu on ennen työkyvyttömyyttä ollut työttömänä, opiskelijana tai kuntoutuksessa.

Kun työkyvyttömyys on kestänyt vähintään 55 päivää, vakuutetulle voidaan sairausvakuutuslain 18 b §:n mukaan maksaa tarveharkintaista päivärahaa enintään 10,09 euroa (60 markkaa) päivältä, jos hänen päivärahasa on työtulojen vähäisyyden vuoksi tätä alempi. Tarveharkintaista päivärahaa voidaan siis maksaa sekä vakuutetuille, joille ei vähimmäistyötuloedellytyksen vuoksi makseta päivärahaa lainkaan, että vakuutetuille, joiden työtuloihin perustuva päiväraha on alle 10,09 euroa (60 markkaa). Tarveharkintaisen päivärahan määrässä otetaan huomioon lähes kaikki vakuutetun ja hänen puolisonsa tulot. Päivärahasta vähennetään vakuutetun omat tulot kokonaisuudessaan ja puolet puolison 235,46 euroa (1 400 markkaa) ylittävistä tuloista. Tarveharkintaista päivärahaa ei näin ollen makseta, jos puolison tulot ylittävät

740,03 euroa (4 400 markkaa) kuukaudessa.

Päivärahan saaminen edellyttää muun muassa, ettei vakuutettu ole työkyvyttömyyden alkamista edeltäneen kolmen kuukauden aikaa ollut omasta syystään vailla omaa tai toisen työtä. Tästä niin sanotusta työedellytyksestä säädetään sairausvakuutuslain 15 §:ssä.

Edellä kuvatut säännökset johtavat käytännössä siihen, ettei kaikille niille vakuutetuille, joilla sairausvakuutuslain nojalla on oikeus päivärahaan, kuitenkaan makseta päivärahaa tämän suuruuden laskemista koskevien säännösten vuoksi, toisin sanoen päivärahan suuruudeksi saadaan 0 euroa. Tyypillisiä tapauksia ovat esimerkiksi pitkäaikais-työttömät, jotka ovat saaneet enimmäismäärät työttömyysturvainsäädännön mukaisia etuuksia, joista viimeisimpänä maksetaan tarveharkintaista työmarkkinatukea. Jos tätä ei ole maksettu esimerkiksi puolison tulojen vuoksi, ei vakuutetulle makseta sairauspäivärahaa työtulojen vähäisyyden vuoksi, mutta toisaalta ei myöskään 55 työkyvyttömyyspäivän jälkeen tarveharkintaista päivärahaa, koska samat puolison tulot otetaan vähentävinä huomioon myös sen määrässä.

Päivärahaoikeuden työedellytys täyttyy, kun vakuutettu on kolmen työkyvyttömyyttä edeltäneen kuukauden aikana päivänkin työssä tai esimerkiksi työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa. Käytännössä ilman päivärahaa jäävät henkilöt, jotka ovat syrjäytyneet työelämästä päihitteiden väärinkäytön tai psyykkisten ongelmien vuoksi.

Kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke alkaa aikaisintaan, kun sairausvakuutuslain mukainen päivärahaoikeus päättyy. Työkyvyttömyyseläke myönnetään sairauspäivärahan enimmäisajan jälkeen myös siinä tapauksessa, että vakuutetulla on ollut päivärahaoikeus, mutta päivärahaa ei ole esimerkiksi työtulojen vähäisyyden vuoksi maksettu. Vakuutettu siis joutuu tällöin odottamaan työkyvyttömyyseläkettään lähes vuoden, ja koko tältä ajalta päiväraha saattaa olla 0 euroa. Niille vakuutetuille, joille päivärahaa ei ole maksettu työedellytyksen puuttumisen vuoksi, työkyvyttömyyseläke myönnetään laskennallisen enimmäisajan jälkeen.

Jotta sairausajan toimeentuloturvaa voitaisiin parantaa edellä kuvatuissa tapauksissa, ehdotetaan sairausvakuutuslain 18 b §:ää

muutettavaksi siten, että tarveharkintaisesta sairauspäivärahasta luovutaan. Sen sijaan lakiin lisättäisiin päivärahan vähimmäismäärä, joka koskisi kaikkia sairauspäivärahaan oikeutettuja vakuutettuja 55 työkyvyttömyyspäivän jälkeen. Tämän päivärahan suuruudeksi ehdotetaan 10,09 euroa (60 markkaa). Mikäli vakuutetun päiväraha on ollut ennen 55 päivän täyttymistä alle laissa säädetyn vähimmäismäärän, mainitun määräajan jälkeen tuloista riippumatta vakuutetun päiväraha nousisi vähimmäismäärän suuruiseksi.

Niiden vakuutettujen, joilla ei lain 15 §:n mukaisen työedellytyksen puuttumisen vuoksi ole oikeutta sairauspäivärahaan, oikeus päivärahaan alkaisi vastaavasti kuudenkymmenen työkyvyttömyyspäivän jälkeen. Heille maksettaisiin mainitun päivän jälkeen jatkuneen työkyvyttömyyden johdosta sairauspäivärahaa 10,09 euroa (60 markkaa) päivältä.

Jos kuitenkin sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa ratkaistaessa on mahdollista päätellä, että työkyvyttömyys tulee jatkumaan vähintään sairauspäivärahan enimmäisajan, päivärahaa maksettaisiin edellä ehdotetulla tavalla heti sairausvakuutuksen omavastuuajan jälkeen. Lainkohta tulisi sovellettavaksi harvoissa tapauksissa. Tällaisia tapauksia olisivat esimerkiksi vaikeat keskushermoston sairaudet ja tapaturmat, joissa työkyvyttömyys tulee mahdollisesti myös johtamaan työkyvyttömyyseläkkeen myöntämiseen heti sairausvakuutuksen enimmäisajan jälkeen. Säännös on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, joissa ratkaistaessa päiväraha-asiaa ensimmäisen päivärahaa koskevan hakemuksen perusteella työkyvyttömyyden alkuvaiheessa on ilmeistä, että työkyvyttömyys tulee jatkumaan vähintään sairauspäivärahan enimmäisajan.

19 §. Muun muassa sairausvakuutuslain mukaisen enimmäisajan laskemista varten on tarpeen laissa määritellä, mitkä päivät luetaan suorituspäiviin. Suorituspäiviä ovat varsinaisten päivärahan maksamispäivien lisäksi myös esimerkiksi päivät, joilta päivärahan suuruus on 0 euroa sekä päivät, joilta päivärahaa ei makseta sen vuoksi, että päivärahaista lain mukaan vähennettävä muu etuus on suurempi kuin päiväraha. Lain 18 b §:ään ehdotetun muutoksen perusteella vakuute-

tulla olisi oikeus viimeistään 55 työkyvyttömyyspäivän jälkeen päivärahaan, vaikka häneltä puuttuisi 15 §:n 1 momentin tarkoittama työedellytys. Tarkoituksenmukaista on, että näissä tilanteissa päivärahan enimmäisaikaan luetaan myös aika, jolta vakuutetulla ei ole ollut oikeutta päivärahaan työedellytyksen puuttumisen vuoksi. Tämän vuoksi lain 19 §:n 7 momenttia esitetään muutettavaksi siten, että ilman työedellytystä olevien päivärahakauden alkamisajankohta säädetään alkavaksi samasta ajankohdasta kuin niiden vakuutettujen, joiden päiväraha jää työtulojen puuttumisen vuoksi 0 euron suuruiseksi.

23 g §. Pykälässä säädetään erityisäitiysrahan edellytyksistä. Lainkohdan 1 momenttia on muutettu työsopimuslain uudistuksen yhteydessä tehdyllä sairausvakuutuslain muutoksella (63/2001). Lain kohtaan sisältyväasetuksenantovaltuus ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että se vastaa 1 päivänä kesäkuuta 2001 voimaan tulleen uuden 1 momentin sanamuotoa. Muutos on tekninen.

75 §. Lainkohtaa esitetään muutettavaksi siten, että siitä poistetaan viittaus 18 b §:n tarkoittamaan tarveharkintaisen sairauspäivärahaan. Esityksessä on ehdotettu luopumista tarveharkintaisesta päivarahasta, joten tätä koskeva lakiviittaus on tarpeeton.

1.2. Kuntoutusrahaki

14 § *Kuntoutusrahan määrä.* Pykälässä säädetään kuntoutusrahan määräytymisen yleiset perusteet. Kuntoutusrahan määrä on pykälän 1 momentin mukaan yhtä suuri kuin se kuntoutujalle myönnettävä sairausvakuutuslain mukainen päiväraha, johon hänellä olisi oikeus, jos hän kuntoutuksen alkaessa olisi tullut työkyvyttömäksi. Sen selkiyttämiseksi, että muut sairauspäivärahan ratkaisussa noudatettavat edellytykset eivät tule kuntoutusrahassa sovellettaviksi, esitetään pykälän 1 momenttiin lisättäväksi tarkennus siitä, että sairauspäivärahaa koskevia säännöksiä sovelletaan vain siltä osin kuin kyse on kuntoutusrahan määrästä.

Pykälän 2 momentin voimassa oleva säännös koskee alinta työtulorajaa, jonka mukaan sairauspäivärahan suuruinen kuntoutusraha voidaan määrittää. Tuloraja vastaa sairauspäivärahan määrittämisen pohjana olevaa

alinta työtulorajaa. Tätä tulorajaa on mahdollista soveltaa kuntoutusrahan määräämisessä jo 1 momentin säännöksen nojalla. Tämän vuoksi ehdotetaan, että 2 momentin säännös muutettaisiin koskemaan vähimmäismääräistä kuntoutusrahaa. Se vastaisi sairausvakuutuslain 18 b §:ssä tarkoitettun päivärahan määrää ja olisi siten 10,09 euroa (60 markkaa) päivältä. Vähimmäismääräistä kuntoutusrahaa maksettaisiin, jollei kuntoutujalla olisi oikeutta muiden kuntoutusrahan määräytymissäännösten nojalla tätä suurempaan kuntoutusrahaan.

Pykälän 3 momentissa säädetään tarveharkintaisesta päivärahaa vastaavan suuruudesta tarveharkintaisesta kuntoutusrahasta. Momentti kumottaisiin vähimmäismääräisen päivärahan säätämisen johdosta.

15 § *Työttömyysturvaa, työmarkkinatukea, työllistämistukea, koulutustukea tai opintorahaa saaneen kuntoutusrahan määrä.* Pykälässä säädetään työttömyysturvaa, työmarkkinatukea, opintorahaa ja aikuisopintorahaa saaneen kuntoutusrahan vähimmäismäärästä. Jos henkilö on saanut mainittua etuutta kuntoutusrahan alkamista edeltävän kuukauden aikana, hänen kuntoutusrahansa määrä on vähintään sairausvakuutuslain 18 a §:ssä tarkoitettu rahamäärä lisätynä 10 prosentilla. Säännöksessä mainittua kuukauden suoja-aikaa pidennettäisiin 4 kuukauteen sairausvakuutuslain 18 a §:n 1 ja 2 momentin säännöstä koskevaa ehdotusta vastaavasti.

Samalla ulotettaisiin säännös koskemaan myös työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisella koulutustuella olleita sekä työllisyysasetuksen 9 luvussa tarkoitettua työharjoittelussa työllistämistukea saaneita henkilöitä, joiden kuntoutusraha alkaisi neljän kuukauden kuluessa tuen päätymisestä. Säännöksen tavoitteena on turvata kuntoutusrahan taso vähintään sitä edeltäneen koulutustuen ja työllistämistuen tasolle ja kannustaa 10 prosentin lisäyksellä aktiivisen kuntoutusetuuden piiriin samalla tavoin kuin voimassa olevan säännöksen mukaisesti on mahdollista työttömyysturvaa, työmarkkinatukea, opintorahaa ja aikuisopintorahaa saaneen osalta. Muutos vastaisi työllistämistuen osalta myös sairausvakuutuslain 18 a §:n 1 momentin 1. virkkeeseen ehdotettua muutosta. Koulutustuki sisältyy jo voi-

massa olevaan sairausvakuutuslain mainittuun säännökseen.

Samassa yhteydessä lisättäisiin säännökseen teknisenä tarkistuksena myös etuuksien lakiviittaukset.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2002 kuitenkin siten, että sairausvakuutuslain 23 g § tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

3. Säättämisjärjestys

Säättämisjärjestyksen kannalta on keskeinen Suomen perustuslain 19 §:n 2 momentti. Suomen perustuslakiin sisältyvä perustoimeentulon turvan käsite on voimassa olevasta sosiaaliturvalainsäädännöstä riippumaton. Säännöksen tarkoituksena ei siten ole turvata tavallisella lailla määriteltyjä etuuksia tai tällaisten etuuksien tasoa sellaisenaan. Perustoimeentuloa turvaavat sosiaaliturvajärjestelmät on lainsäätäjän tarkoituksen mukaan laadittava siten kattaviksi, ettei niiden ulkopuolelle jää väliinputoajaryhmiä. Järjestelmien ei kuitenkaan tarvitse ulottua sellaisiin henkilöihin, joilla ottaen huomioon lakisääteiset turvajärjestelmät ja oma tilanteensa,

kuten esimerkiksi perhesuhteensa, muutoin kokonaisuutena arvioiden on toimeentulon edellytykset, vaikka heidän normaalit toimeentulomahdollisuutensa ovatkin esimerkiksi sairauden vuoksi heikentyneet. Suomen perustuslain 19 §:n 2 momentin vaatimuksia eivät siten vastaisi sellaiset muutokset, jotka merkitsisivät olennaisella tavalla puuttumista edellä tarkoitettuihin tavoin suojattuun perustoimeentulon turvaan.

Esitykseen sisältyvillä ehdotuksilla laajennetaan erityisesti pienituloisten tai ilman tuloja olevien vakuutettujen sairaus- ja kuntoutusaikaisen toimeentuloturvan kattavuutta sekä parannetaan toimeentuloturvan tasoa.

Edellä olevan mukaisesti hallituksen esitykseen ei voida katsoa sisältyvän sellaisia ehdotuksia, jotka heikentäisivät Suomen perustuslain 19 §:n 2 momentissa tarkoitettua perustoimeentulon turvaa. Edellä olevan perusteella hallitus katsoo, että esitys voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä. Hallitus pitää asian luonteen huomioon ottaen kuitenkin tarpeellisena, että esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä ehdotetun perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Laki**sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisti
muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/1963) 4 a §:n 1 momentti, 18 a §, 18 b §, 19 § :n 7 momentti, 23 g §:n 3 momentti ja 75 §:n 3 momentti,
 sellaisina kuin ne ovat, 4 a §:n 1 momentti laissa 781/1994, 18 a § ja 19 §:n 7 momentti laissa 1500/1995, 18 b § viimeksi mainitussa laissa 1500/995 ja laissa 640/2001, 23 g §:n 3 momentti laissa 1192/1990 sekä 75 §:n 3 momentti laissa 640/2001, seuraavasti:

4 a §

Mitä tässä laissa säädetään sairaudesta johduttavasta työkyvyttömyydestä suoritettavasta päivärahanasta, noudatetaan soveltuvin osin myös tartuntatautilain (583/1986) 27 §:n 1 momentissa ja ihmisen elimien ja kudoksien lääketieteellisestä käytöstä annetun lain (101/2001) 18 §:n 2 momentissa tarkoitetun päivärahan osalta.

18 a §

Jos vakuutettu on työkyvyttömyyden alkamista edeltävän neljän kuukauden aikana saanut työttömyysturvalain (602/1984) mukaista työttömyyspäivärahaa, työllisyysasetuksen (1363/1997) 9 luvun mukaista työllistämistukea työharjoittelussa, työmarkkinatuen mukaisen lain (1542/1993) mukaista työmarkkinatukea tai työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukaista koulutustukea, hänelle työkyvyttömyyden johdosta suoritettava päiväraha on

vähintään 86 prosenttia hänelle suoritettua työttömyyspäivärahan, työllistämistuen, työmarkkinatuen tai koulutustuen määrästä. Tällöin ei työttömyyspäivärahan, työmarkkinatuen ja koulutustuen määrää laskettaessa oteta huomioon

1) työttömyysturvalain 17 ja 18 §:ssä tarkoitettua palkkaa ja muuta työtuloa;

2) työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 18 §:ssä tarkoitettua palkkaa ja muuta työtuloa eikä

3) sellaisia työttömyysturvalain 27 §:ssä tarkoitettuja etuuksia, jotka tämän lain 27 §:n mukaan on vähennettävä päivärahanasta.

Jos vakuutettu on päivärahan alkamista edeltävän neljän kuukauden aikana saanut opintotukilain mukaista opintorahaa tai aikuisopintorahaa, hänelle työkyvyttömyyden johdosta suoritettava päiväraha on hänelle suoritettua opintorahan tai aikuisopintorahan kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa.

Jos vakuutettu on päivärahan alkamista

edeltävän kuuden kuukauden aikana saanut kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa, päiväraha on vähintään tämän kuntoutusrahan suuruinen. Jos vakuutettu on saanut vastaavana aikana työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaista kuntoutusrahaa, päiväraha on vähintään vakuutetulle suoritetun kuntoutusrahan kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon kuntoutusrahalain 15 §:ssä tarkoitettua 10 prosentin korotusta eikä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaista 33 prosentin korotusta.

18 b §

Kun sairaudesta johtuva työkyvyttömyys on kestänyt yhdenjaksoisesti vähintään 55 päivää, maksetaan päivärahaa vähintään 10,09 euroa.

Vakuutetulla, joka on työkyvyttömyyden alkamista välittömästi edeltäneen kolmen kuukauden ajan ollut omasta syystä vailla omaa tai toisen työtä, on 15 §:n 1 momentin estämättä oikeus 10,09 euron suuruiseen päivärahaan, kun työkyvyttömyys on kestänyt yhdenjaksoisesti vähintään 55 päivää.

Jos työkyvyttömyyden alkaessa päiväraha-oikeutta ensimmäistä kertaa ratkaistaessa on ilmeistä, että työkyvyttömyys tulee jatkuamaan vähintään tämän lain 19 §:n 3 momentissa mainitun enimmäisajan, vakuutetulla on oikeus päivärahaan 1 ja 2 momentin mukaisesti välittömästi 19 §:n 1 tai 2 momentin tarkoittaman omavastuuajan jälkeen. Jos kuitenkin työkyvyttömyys alkaa uudelleen 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jolta viimeksi suoritettiin päivärahaa siten, että päivärahaa suoritetaan työkyvyttömyyden alkamispäivää seuraavasta arkipäivästä, päivärahaa maksetaan 1 ja 2 momentin mukaisesti, jos yhdenjaksoinen 55 päivän työkyvyttömyys sisältyy edeltävään työkyvyttömyysjaksoon.

19 §

Tätä pykälää sovellettaessa päivärahan suo-

rituspäiviin luetaan myös päivät, joilta vakuutetulla 14 ja 15 §:n sekä tämän pykälän 1 ja 2 momentin nojalla on oikeus saada päivärahaa, vaikka sitä ei ole hänelle suoritettu tässä laissa olevien maksamista koskevien rajoitusten vuoksi, sekä päivät, joilta päivärahaa ei makseta sen vuoksi, että työtulojen määrä on jäänyt alle 16 §:n 1 momentissa tarkoitettun vähimmäismäärän. Päivärahan suorituspäiviin luetaan myös päivät, joilta päivärahaan ei ole oikeutta sen vuoksi, että vakuutettu on ollut työkyvyttömyyden alkamista välittömästi edeltäneen kolmen kuukauden ajan omasta syystä vailla omaa tai toisen työtä.

23 g §

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat määräykset siitä, milloin vakuutetun työtehtävät tai työolot vaarantavat hänen tai sikiön terveyden sekä siitä, mitä selvityksiä on esitettävä haettaessa erityisäitiysrahaa.

75 §

Jos 16 §:ssä tarkoitettu työtulo nousee yli täysien eurojen, jätetään ylimenevä osa lukuun ottamatta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2002.

Tämän lain 23 g § tulee kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2002.

Jos vakuutettu on ollut työkyvytön lain voimaan tullessa otetaan huomioon myös välittömästi lain voimaan tuloa edeltävä työkyvyttömyys, kun lasketaan 18 b §:n 1 ja 2 momentin tarkoittamaa työkyvyttömyysaika ja 19 §:n 7 momentin viimeisen virkkeen mukaisia suorituspäiviä.

Jos työkyvyttömyys tai oikeus etuuteen on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, 18 a §:ää sovelletaan sellaisena kuin se oli tämän lain voimaan tullessa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**kuntoutusrahalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetun kuntoutusrahalain (611/1991) 14 § ja 15 §, sellaisena kuin ne ovat, 14 § osaksi laeissa 1503/1995 ja 642/2001 ja 15 § viimeksi mainitussa laissa 642/2001, seuraavasti:

14 §

Kuntoutusrahan määrä

Kuntoutusraha on määrältään yhtä suuri kuin se kuntoutujalle myönnettävä sairausvakuutuslain mukainen päiväraha, johon hänellä olisi oikeus, jos hän kuntoutuksen alkaessa olisi tullut työkyvyttömäksi.

Kuntoutusrahan määrä on aina vähintään sairausvakuutuslain 18 b §:ssä tarkoitetun päivärahan suuruinen.

15 §

Työttömyysturvaa, työmarkkinatukea, työllistämistukea, koulutustukea tai opintorahaa saaneen kuntoutusrahan määrä

Jos kuntoutuja on kuntoutusrahan alkamista edeltävän neljän kuukauden aikana saanut työttömyysturvalain (603/1984) mukaista työttömyyspäivärahaa, työllisyysasetuksen (1363/1997) 9 luvun mukaista työl-

listämistukea työharjoittelussa, työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) mukaista työmarkkinatukea, työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukaista koulutustukea, opintotukilain (65/1994) mukaista opintorahaa tai aikuisopintorahaa, kuntoutusrahana maksetaan kuntoutuksen alkaessa vähintään sairausvakuutuslain 18 a §:ssä tarkoitettu euomäärä lisättynä 10 prosentilla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2002.

Tämän lain 14 §:n 2 momentin säännöstä sovelletaan kuntoutusrahaan, jota maksetaan lain voimaantulon jälkeiseltä ajalta.

Jos oikeus kuntoutusrahaan on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, 15 §:ää sovelletaan sellaisena kuin se oli tämän lain voimaantullessa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 5 päivänä lokakuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Maija Perho*

1.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisti
muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/1963)
 4 a §:n 1 momentti, 18 a §, 18 b §, 19 § :n 7 momentti, 23 g §:n 3 momentti ja 75 §:n 3 momentti,
 sellaisina kuin ne ovat, 4 a §:n 1 momentti laissa 781/1994, 18 a § ja 19 §:n 7 momentti laissa 1500/1995, 18 b § viimeksi mainitussa laissa 1500/995 ja laissa 640/2001, 23 g §:n 3 momentti laissa 1192/1990 sekä 75 §:n 3 momentti laissa 640/2001, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

4 a §

Mitä tässä laissa säädetään sairaudesta johtuvasta työkyvyttömyydestä suoritettavasta päivärahaista, noudatetaan soveltuvin osin myös tartuntatautilain (583/86) 27 §:n 1 momentissa ja ihmisen elimen ja kudoksen irrottamisesta lääketieteelliseen käyttöön annetun lain 11 §:n 2 momentissa tarkoitetun päivärahan osalta.

4 a §

Mitä tässä laissa säädetään sairaudesta johtuvasta työkyvyttömyydestä suoritettavasta päivärahaista, noudatetaan soveltuvin osin myös tartuntatautilain (583/1986) 27 §:n 1 momentissa ja ihmisen *elimien* ja kudoksien *lääketieteellisestä käytöstä annetun lain (101/2001) 18 §:n 2 momentissa* tarkoitetun päivärahan osalta.

18 a §

Jos vakuutetulla työkyvyttömyyden alkamista edeltävän kuukauden aikana on ollut oikeus työttömyysturvalain (602/84) mukaiseen työttömyyspäivärahaan, työmarkkinatuesta annetun lain (1542/93) mukaiseen työmarkkinatukeen tai työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaiseen koulutustukeen, hänelle työkyvyttömyyden johdosta suoritettava päiväraha on vähintään 86 prosenttia hänelle suoritettuna työttömyyspäivärahan, työmarkkinatuen tai koulutustuen määrästä. Tällöin ei työttömyyspäivärahan, työmarkkinatuen ja koulutustuen määrää laskettaessa oteta huomioon

18 a §

Jos *vakuutettu on* työkyvyttömyyden alkamista edeltävän *neljän* kuukauden aikana *saanut* työttömyysturvalain (602/1984) mukaista työttömyyspäivärahaa, työllisyysasetuksen (1363/1997) 9 luvun mukaista työllistämistukea työharjoittelussa, työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) mukaista työmarkkinatukea tai työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukaista koulutustukea, hänelle työkyvyttömyyden johdosta suoritettava päiväraha on vähintään 86 prosenttia hänelle suoritettuna työttömyyspäivärahan, *työllistämistuen*, työmarkkinatuen tai koulutustuen määrästä. Tällöin ei työttömyyspäivära-

- 1) työttömyysturvalain 17 ja 18 §:ssä tarkoitettua palkkaa ja muuta työtuloa;
- 2) työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 18 §:ssä tarkoitettua palkkaa ja muuta työtuloa eikä
- 3) sellaisia työttömyysturvalain 27 §:ssä tarkoitettuja etuuksia, jotka tämän lain 27 §:n mukaan on vähennettävä päivärahas-
ta.

Jos vakuutettu on päivärahan alkamista edeltävän kuukauden aikana saanut opintotukilain mukaista opintorahaa tai aikuisopintorahaa, hänelle työkyvyttömyyden johdosta suoritettava päiväraha on vähintään *86 prosenttia* hänelle suoritetun opintorahan tai aikuisopintorahan kahdeskymmenesviidesosasta.

Jos vakuutettu on päivärahan alkamista edeltävän kuuden kuukauden aikana saanut kuntoutusrahain mukaista kuntoutusrahaa, päiväraha on vähintään kuntoutusrahain mukaisen kuntoutusrahan suuruinen. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon kuntoutusrahain 15 §:ssä tarkoitettua 10 prosentin korotusta.

18 b §

Vakuutetulle, jolla on 15 §:n 1 momentin nojalla oikeus päivärahaan ja jonka sairaudesta johtuva työkyvyttömyys on kestänyt vähintään 60 päivää, suoritetaan toimeentulon turvaamisen kannalta välttämätöntä päivärahaa enintään 10,09 euroa.

Toimeentulon turvan tarvetta harkittaessa otetaan tulona huomioon työmarkkinatuesta annetun lain (1542/93) 24 §:n 1 ja 2 momentissa mainitut tulot. Edellä 1 momentis-

han, työmarkkinatuen ja koulutustuen määrää laskettaessa oteta huomioon

- 1) työttömyysturvalain 17 ja 18 §:ssä tarkoitettua palkkaa ja muuta työtuloa;
- 2) työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 18 §:ssä tarkoitettua palkkaa ja muuta työtuloa eikä
- 3) sellaisia työttömyysturvalain 27 §:ssä tarkoitettuja etuuksia, jotka tämän lain 27 §:n mukaan on vähennettävä päivärahas-
ta.

Jos vakuutettu on päivärahan alkamista edeltävän neljän kuukauden aikana saanut opintotukilain mukaista opintorahaa tai aikuisopintorahaa, hänelle työkyvyttömyyden johdosta suoritettava päiväraha on hänelle suoritetun opintorahan tai aikuisopintorahan kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa.

Jos vakuutettu on päivärahan alkamista edeltävän kuuden kuukauden aikana saanut kuntoutusrahain mukaista kuntoutusrahaa, päiväraha on vähintään tämän kuntoutusrahan suuruinen. *Jos vakuutettu on saanut vastaavana aikana työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaista kuntoutusrahaa, päiväraha on vähintään vakuutetulle suoritetun kuntoutusrahan kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa.* Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon kuntoutusrahain 15 §:ssä tarkoitettua 10 prosentin korotusta *eikä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaista 33 prosentin korotusta.*

18 b §

Kun sairaudesta johtuva työkyvyttömyys on kestänyt yhdenjaksoisesti vähintään 55 päivää, maksetaan päivärahaa vähintään 10,09 euroa.

*Vakuutetulla, joka on työkyvyttömyyden alkamista välittömästi edeltäneen kolmen kuukauden ajan ollut omasta syystään vail-
la omaa tai toisen työtä, on 15 §:n 1 momentin estämättä oikeus 10,09 euron suuruiseen päivärahaan, kun työkyvyttömyys*

sa mainitusta päivärahasta vähennetään vakuutetun omien kuukausitulojen kahdeskymmenesviidesosa ja hänen puolisonsa kuukausitulojen viideskymmenesosa kokonaisuudessaan. Jos vakuutetun tai hänen puolisonsa veronalainen varallisuus ylittää sen varallisuusverolain (1537/92) mukaisen määrän, jonka perusteella on suoritettava varallisuusvero, ei päivärahaa tämän pykälän perusteella makseta. Päivärahaa maksetaan kuitenkin aina vähintään 16, 17 ja 18 a §:n mukainen määrä.

on kestänyt yhdenjaksoisesti vähintään 55 päivää.

Jos työkyvyttömyyden alkaessa päivärahoikeutta ensimmäistä kertaa ratkaistaessa on ilmeistä, että työkyvyttömyys tulee jatkumaan vähintään tämän lain 19 §:n 3 momentissa mainitun enimmäisajan, vakuutetulla on oikeus päivärahaan 1 ja 2 momentin mukaisesti välittömästi 19 §:n 1 tai 2 momentin tarkoittaman omavastuuajan jälkeen. Jos kuitenkin työkyvyttömyys alkaa uudelleen 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jolta viimeksi suoritettiin päivärahaa siten, että päivärahaa suoritetaan työkyvyttömyyden alkamispäivää seuraavasta arkipäivästä, päivärahaa maksetaan 1 ja 2 momentin mukaisesti, jos yhdenjaksoinen 55 päivän työkyvyttömyys sisältyy edeltävään työkyvyttömyysjaksoon.

19 §

Tätä pykälää sovellettaessa päivärahan suorituspäiviin luetaan myös päivät, joilta vakuutetulla 14 ja 15 §:n sekä tämän pykälän 1 ja 2 momentin nojalla on oikeus saada päivärahaa, vaikka sitä ei ole hänelle suoritettu tässä laissa olevien maksamista koskevien rajoitusten vuoksi, sekä päivät, joilta päivärahaa ei makseta sen vuoksi, että tulotulojen määrä on jäänyt alle 16 §:n 1 momentissa tarkoitetun vähimmäismäärän.

Tätä pykälää sovellettaessa päivärahan suorituspäiviin luetaan myös päivät, joilta vakuutetulla 14 ja 15 §:n sekä tämän pykälän 1 ja 2 momentin nojalla on oikeus saada päivärahaa, vaikka sitä ei ole hänelle suoritettu tässä laissa olevien maksamista koskevien rajoitusten vuoksi, sekä päivät, joilta päivärahaa ei makseta sen vuoksi, että tulotulojen määrä on jäänyt alle 16 §:n 1 momentissa tarkoitetun vähimmäismäärän. Päivärahan suorituspäiviin luetaan myös päivät, joilta päivärahaan ei ole oikeutta sen vuoksi, että vakuutettu on ollut työkyvyttömyyden alkamista välittömästi edeltäneen kolmen kuukauden ajan omasta syystään vailla omaa tai toisen työtä.

23 g §

Asetuksella säädetään, mitä 1 momentissa mainituilla kemiallisilla aineilla, säteilyllä ja tarttuvilla taudeilla tarkoitetaan sekä siitä, mitä selvityksiä on esitettävä haettaessa erityisäitiysrahaa. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö antaa lääkintöhallituksen esityksestä tarkemmat määräykset edellä mainituista vaara aiheuttavista tekijöistä sekä 1 momentissa tarkoitetun vaaran arvioimisesta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat määräykset siitä, milloin vakuutetun työtehtävät tai työolot vaarantavat hänen tai sikiön terveyden sekä siitä, mitä selvityksiä on esitettävä haettaessa erityisäitiysrahaa.

75 §

Jos 16 §:ssä tarkoitettu työtulo nousee yli täysien eurojen, jätetään ylimenevä osa lukuun ottamatta. Jos 18 b §:n nojalla maksettavan päivärahan määrä 25 arkipäivältä olisi pienempi kuin 10,09 euroa, päivärahaa ei makseta.

Jos 16 §:ssä tarkoitettu työtulo nousee yli täysien eurojen, jätetään ylimenevä osa lukuun ottamatta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2002.

Tämän lain 23 g § tulee kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2002.

Jos vakuutettu on ollut työkyvyttömyyden lain voimaan tullessa otetaan huomioon myös välittömästi lain voimaan tuloa edeltävä työkyvyttömyys, kun lasketaan 18 b §:n 1 ja 2 momentin tarkoittamaa työkyvyttömyysaikaa ja 19 §:n 7 momentin viimeisen virkkeen mukaisia suorituspäiviä.

Jos työkyvyttömyys tai oikeus etuuteen on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, 18 a §:ää sovelletaan sellaisena kuin se oli tämän lain voimaan tullessa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**kuntoutusrahalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetun kuntoutusrahalain (611/1991) 14 § ja 15 §, sellaisena kuin ne ovat, 14 § osaksi laeissa 1503/1995 ja 642/2001 ja 15 § viimeksi mainitussa laissa 642/2001, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

14 §

*Kuntoutusrahan määrä**Kuntoutusrahan määrä*

Kuntoutusraha on yhtä suuri kuin se kuntoutujalle myönnettävä sairausvakuutuslain mukainen päiväraha, johon hänellä olisi oi-

Kuntoutusraha on määrältään yhtä suuri kuin se kuntoutujalle myönnettävä sairausvakuutuslain mukainen päiväraha, johon

keus, jos hän kuntoutuksen alkaessa olisi tullut työkyvyttömäksi.

Tämän pykälän mukaan määräytyvää kuntoutusrahaa ei makseta, jos 1 momentissa tarkoitetun päivärahan määrittämisen perusteena olevat työtulot ovat alle 946 euroa.

Henkilölle voidaan suorittaa kuntoutusrahaa, jonka suuruus määräytyy sairausvakuutuslain 18 b §:n mukaisesti.

15 §

Työttömyysturvaa, työmarkkinatukea tai opintorahaa saaneen kuntoutusrahan määrä

Jos kuntoutuja on kuntoutusrahan alkamista edeltävän kuukauden aikana saanut työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea, opintorahaa tai aikuisopintorahaa, kuntoutusrahana maksetaan kuntoutuksen alkaessa vähintään sairausvakuutuslain 18 a §:ssä tarkoitettu rahamäärä lisättynä 10 prosentilla.

hänellä olisi oikeus, jos hän kuntoutuksen alkaessa olisi tullut työkyvyttömäksi.

Kuntoutusrahan määrä on aina vähintään sairausvakuutuslain 18 b §:ssä tarkoitetun päivärahan suuruinen.

15 §

Työttömyysturvaa, työmarkkinatukea, työllistämistukea, koulutustukea tai opintorahaa saaneen kuntoutusrahan määrä

Jos kuntoutuja on kuntoutusrahan alkamista edeltävän neljän kuukauden aikana saanut työttömyysturvalain (602/1984) mukaista työttömyyspäivärahaa, työllisyysasetuksen (1363/1997) 9 luvun mukaista työllistämistukea työharjoittelussa, työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) mukaista työmarkkinatukea, työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukaista koulutustukea, opintotukilain (65/1994) mukaista opintorahaa tai aikuisopintorahaa, kuntoutusrahana maksetaan kuntoutuksen alkaessa vähintään sairausvakuutuslain 18 a §:ssä tarkoitettu euromäärä lisättynä 10 prosentilla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2002.

Tämän lain 14 §:n 2 momentin säännöstä sovelletaan kuntoutusrahaan, jota maksetaan lain voimaantulon jälkeiseltä ajalta.

Jos oikeus kuntoutusrahaan on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, 15 §:ää sovelletaan sellaisena kuin se oli tämän lain voimaantullessa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.